

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองกฎหมาย กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบ โทร. ๐ ๒๕๖๗ ๓๓๕๙-๖๐ ภายใน ๕๔๒

ที่ ยธ.๐๗๐๒.๑/ ๑๖๖๑ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง การใช้อาวุธปืนของ [REDACTED] พนักงานขับรถยนต์จ้างเหมาเพื่อยับยั้งการหลบหนีของผู้ต้องขัง

เรียน อธิบดีกรมราชทัณฑ์

๑. เรื่องเดิม

(ไม่มี)

๒. ข้อเท็จจริง

กองทัณฑวิทยาได้รายงานผลการสอบข้อเท็จจริง กรณีผู้ต้องขังเรือนจำกลางราชบุรี หลบหนีแล้ว เห็นว่าการหลบหนีของผู้ต้องขังได้วางแผนการหลบหนีจากเดิมที่จะข่วนเหล็กตัวซีไปเกี่ยวกับ ลวดหนาม หรือสายไฟฟ้าบนสันกำแพงเพื่อปีนหลบหนี แต่ไม่สามารถหาผ้าขาม้าหรือเชือกได้ จึงเปลี่ยนแผน เป็นการปีนเสาไฟฟ้าและการโหนตัวจากเสาไฟฟ้าที่พาดผ่านบนสันกำแพงเข้ามาในเรือนจำออกไป กรมราชทัณฑ์จึงได้สั่งการ ดังนี้

(๑) ให้เรือนจำกลางราชบุรีเพิ่มความระมัดระวังในการควบคุมผู้ต้องขัง โดยให้ถือปฏิบัติ ตามมาตรการการป้องกันผู้ต้องขังหลบหนีตามหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ ๐๗๐๔.๑/๒๘๕๙๓ - ๒๘๕๙๔ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๑ อย่างเคร่งครัด

(๒) ประสานงานกองบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อพิจารณาผลการสอบข้อเท็จจริง หากพบว่าการหลบหนีของผู้ต้องขังเกิดจากความบกพร่องของเจ้าหน้าที่จะได้พิจารณาดำเนินการในส่วน ที่เกี่ยวข้อง

(๓) กรณีการใช้อาวุธปืนของ [REDACTED] เพื่อยับยั้งการหลบหนีของผู้ต้องขัง เห็นควรประสานกองกฎหมายพิจารณา เพื่อแจ้งแนวทางเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน ในการระงับเหตุของผู้ต้องขัง หลบหนีให้ถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในการนี้ กองทัณฑวิทยาจึงได้มีหนังสือ ที่ ยธ ๐๗๐๔.๑/๑๖๖๘ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๑ ส่งรายงานผลการสอบข้อเท็จจริง พร้อมคำบัญชาอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๑ และสำเนา หนังสือเรือนจำกลางราชบุรี ที่ ยธ ๐๗๕๘/๔๔๒๔ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑ ให้กองกฎหมายเพื่อพิจารณา ในเรื่องกรณีการใช้อาวุธปืนของ [REDACTED] (ตามข้อ ๒(๓)) เพื่อแจ้งแนวทางเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืน ในการระงับเหตุของผู้ต้องขังหลบหนีให้ถูกต้องตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓. ข้อกฎหมายและระเบียบ

๓.๑ พระราชบัญญัติระเบียบราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงานเรือนจำ” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด และอธิบดีได้แต่งตั้ง เพื่อปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้

/มาตรา ๒๓ ...

มาตรา ๒๓ เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ เฉพาะแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ต้องขังมีอาวุธและขัดขืนไม่ยอมวางอาวุธ อันอาจเกิดอันตรายต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ หรือผู้อื่น

(๒) ผู้ต้องขังซึ่งกำลังหลบหนีโดยไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้หยุดและไม่มีทางอื่น ที่จะจับกุมได้

(๓) ผู้ต้องขังตั้งแต่สามคนขึ้นไปก่อการวุ่นวาย เปิดหรือพยายามเปิดหรือทำลายหรือพยายาม ทำลาย ประตู รั้ว กำแพง หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ภายในเรือนจำ หรือใช้กำลังทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำ หรือผู้อื่น และไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้หยุด

(๔) ผู้ต้องขังใช้อาวุธทำร้ายหรือพยายามทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือผู้อื่น
การใช้อาวุธปืนตามวรรคหนึ่ง หากมีเจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีอำนาจเหนือตนอยู่ในที่นั้นด้วย และอยู่ในวิสัยที่จะรับคำสั่งได้ การใช้อาวุธปืนนั้นจะกระทำต่อเมื่อได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานเรือนจำผู้นั้นแล้วเท่านั้น

มาตรา ๒๔ ภายในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับตั้งแต่ทราบเหตุผู้ต้องขังหลบหนีเพื่อประโยชน์ ในการจัดการจับกุมผู้ต้องขังหลบหนี ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนี เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวหลบซ่อนอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นเข้าไปหรือรอจนกว่าจะได้หมายค้นจากศาลมาได้ ผู้ต้องขังนั้นจะหลบหนีไป หากเจ้าของหรือผู้รักษาสถานที่นั้นไม่ยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

(๒) คำนยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้เข้าไปหลบซ่อนอยู่ และหากปล่อยให้เน้นเข้าไปจะไม่สามารถตามหาหนยานพาหนะหรือผู้ต้องขังดังกล่าวได้

เจ้าพนักงานเรือนจำตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์โดยทำเอกสาร และเครื่องหมายแสดงการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานเรือนจำที่ได้รับอนุมัตินั้น และเจ้าพนักงานเรือนจำผู้นั้นต้องแสดงเอกสารและเครื่องหมายดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้อาวุธหรืออาวุธปืนตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขตามมาตรา ๒๒ หรือมาตรา ๒๓ แล้วแต่กรณี กับผู้ต้องขังนั้นได้

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำตามมาตรา ๒๔ ถ้าเจ้าพนักงานเรือนจำได้ขอให้บุคคลใดช่วยเหลือ ให้บุคคลนั้นมีอำนาจช่วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำได้ หากบุคคลนั้นเจ็บป่วย ได้รับบาดเจ็บ หรือตายเพราะเหตุที่ได้เข้าช่วยเหลือเจ้าพนักงานเรือนจำ ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ให้บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการการปฏิบัติงานของชาติ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม

มาตรา ๗๗ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ และยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นเจ้าพนักงานเรือนจำตามพระราชบัญญัตินี้

๓.๒ ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง กำหนดคุณสมบัติเจ้าพนักงานเรือนจำ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๑ เจ้าพนักงานเรือนจำต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นข้าราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์ ประกอบด้วยประเภทและระดับ ตำแหน่งดังต่อไปนี้

(ก) ประเภทบริหาร ระดับสูง และระดับต้น

(ข) ประเภทอำนวยการ ระดับสูง และระดับต้น

(ค) ประเภทวิชาการ ระดับทรงคุณวุฒิ ระดับเชี่ยวชาญ ระดับชำนาญการพิเศษ ระดับชำนาญการ และระดับปฏิบัติการ

(ง) ประเภททั่วไป ระดับทักษะพิเศษ ระดับอาวุโส ระดับชำนาญงาน และระดับปฏิบัติงาน

(๒) พนักงานราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์

(๓) ลูกจ้างประจำ สังกัดกรมราชทัณฑ์

๓.๓ คำสั่งกรมราชทัณฑ์ ที่ ๑๗๕๘/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานเรือนจำ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. ข้าราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งประเภทบริหาร ระดับสูง และระดับต้น ประเภทอำนวยการ ระดับสูง และระดับต้น ประเภทวิชาการ ระดับทรงคุณวุฒิ ระดับเชี่ยวชาญ ระดับชำนาญการพิเศษ ระดับชำนาญการ และระดับปฏิบัติการ และประเภททั่วไป ระดับทักษะพิเศษ ระดับอาวุโส ระดับชำนาญงานและระดับปฏิบัติงาน

๒. พนักงานราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์

๓. ลูกจ้างประจำ สังกัดกรมราชทัณฑ์

๓.๔ คำสั่งกรมราชทัณฑ์ ที่ ๑๖๗๘/๒๕๖๑ เรื่อง มอบหมายหน้าที่และมอบอำนาจ การปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๑

๑. ให้ยกเลิกคำสั่งกรมราชทัณฑ์ ที่ ๑๓๗๒/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

๒. มอบหมายหน้าที่และมอบอำนาจให้รองอธิบดี และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทัณฑวิทยา ปฏิบัติราชการแทนอธิบดี ดังนี้

๒) นายกิตติพัฒน์ เดชะพหล ปฏิบัติหน้าที่รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายวิชาการ (รอง อรท.ว.) รับผิดชอบการปฏิบัติราชการและมีอำนาจการสั่งการ การอนุมัติหรือปฏิบัติราชการในเรื่อง ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นแทนอธิบดีกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่ราชการของส่วนราชการ ดังนี้

- กองกฎหมาย

๓. เมื่อรองอธิบดีคนหนึ่งคนใดไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ตามปกติ ให้รองอธิบดี ซึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนอธิบดีในลำดับต้น ตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ปฏิบัติราชการแทนตามที่ได้รับ มอบหมายในคำสั่งนี้

/๔. ข้อพิจารณา ...

๔. ข้อพิจารณา

๔.๑ กองกฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานเรือนจำในการใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขัง ตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นประเด็นที่มีความสำคัญซึ่งเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ใช้อำนาจจะต้องมีความรอบคอบระมัดระวังเป็นพิเศษในการใช้ดุลพินิจตัดสินใจดำเนินการตามกรอบที่กฎหมายกำหนดประกอบกับการใช้อำนาจดังกล่าวมีผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองโดยตรง ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา ๒๓ นี้ จะเห็นว่าเป็นการกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำใช้ดุลพินิจเพื่อใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมร้ายแรงกว่าพฤติกรรมของผู้ต้องขังในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และยังมีการกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำใช้ดุลพินิจตรึงตรอกก่อนใช้อาวุธอยู่ทุกอนุมาตรา นอกจากนี้ เจ้าพนักงานเรือนจำพึงตระหนักว่าอาวุธปืนเป็นอาวุธที่มีอานุภาพทำลายร้ายแรงถึงแก่ชีวิตของผู้ถูกกระทำได้ จึงควรระมัดระวังในการใช้อาวุธปืนตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่งที่ว่า “เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังได้ ...” คำว่า “อาจ” เป็นกรณีกฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำต้องใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่และโดยความที่กำหนดดังกล่าวย่อมหมายความว่า หากมีผู้ต้องขังกระทำการเข้าองค์ประกอบในอนุมาตรา (๑) (๒) (๓) และ (๔) เจ้าพนักงานเรือนจำจะใช้อาวุธปืนแก่ผู้ต้องขังหรือไม่ก็ได้ หรือจะใช้อาวุธอื่นที่เบากว่าอาวุธปืนก็ได้

ประเด็นตามข้อเท็จจริงของกองทัณฑวิทยาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการหลบหนีของผู้ต้องขังซึ่งสอดคล้องตามมาตรา ๒๓ (๒) ที่บัญญัติว่า “ผู้ต้องขังซึ่งกำลังหลบหนีโดยไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้หยุดและไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้” มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

- ๑) ผู้ต้องขังกำลังหลบหนี
- ๒) เจ้าพนักงานเรือนจำสั่งให้หยุดแล้วไม่ยอมหยุด
- ๓) ไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้

เจ้าพนักงานเรือนจำอาจใช้อาวุธปืนกับผู้ต้องขังได้ตาม มาตรา ๒๓ (๒) ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าครบองค์ประกอบแห่งความผิดทั้ง ๓ ประการ ซึ่งองค์ประกอบตาม ๑) และ ๒) เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏได้ชัดเจนอยู่ในขณะนั้น แต่องค์ประกอบที่ว่าไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้เป็นข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีไป เช่น กรณีผู้ต้องขังปืนกำแพงเรือนจำหลบหนีออกมาเพียงคนเดียว เจ้าพนักงานเรือนจำระดมกำลังปิดล้อมบริเวณใกล้เคียงไว้หมดแล้วยากแก่การหลบหนีอย่างนี้น่าจะถือว่ายังมีหนทางอื่นที่จะจับกุมได้ ดังนั้น องค์ประกอบของกฎหมายที่ให้ดุลพินิจแก่เจ้าพนักงานเรือนจำที่จะพิจารณาใช้อาวุธปืนหรืออาวุธอื่นก็ย่อมหมดไปด้วย กล่าวคือ จะใช้อาวุธปืนหรืออาวุธอื่นนอกจากปืนไม่ได้อีกเช่นเดียวกัน

๔.๒ สำหรับประเด็นกรณีการใช้อาวุธปืนของนาย [REDACTED] ตำแหน่งพนักงาน ข้าราชการจ้างเหมา เพื่อยับยั้งการหลบหนีของผู้ต้องขังในครั้งนี้ เห็นว่า นาย [REDACTED] ตำแหน่งพนักงาน ข้าราชการจ้างเหมา ไม่มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานเรือนจำตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และนาย [REDACTED] ไม่ใช่ตำแหน่งพนักงานราชการหรือลูกจ้างประจำ สังกัดกรมราชทัณฑ์ตามประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง กำหนดคุณสมบัติเจ้าพนักงานเรือนจำตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑ และตามคำสั่งกรมราชทัณฑ์ ที่ ๑๗๔๘/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานเรือนจำตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ จึงไม่ใช่เจ้าพนักงานเรือนจำ ทำให้ไม่สามารถใช้อาวุธปืนตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้

/แต่อย่างไรก็ตาม ...

แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ ในการติดตามผู้ต้องขังหลบหนีตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถ้าเจ้าพนักงาน เรือนจำได้ขอให้นายวรินทร์ รวดเร็ว ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลภายนอกช่วยเหลือในการติดตามการหลบหนีของ ผู้ต้องขัง [REDACTED] ก็มิอำนาจช่วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำได้ และสามารถใช้อำนาจขึ้นได้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามมาตรา ๒๓ กับผู้ต้องขังได้ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ ตามมาตรา ๒๕ ถ้าเจ้าพนักงานเรือนจำได้ขอให้บุคคลใดช่วยเหลือให้บุคคลนั้นมีอำนาจช่วยการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เรือนจำได้”

๕. ข้อเสนอแนะ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบ กองกฎหมายจะได้ประสานกองทัณฑวิทยา เพื่อทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

Bluel

(นายอานนท์ เสือสกุล)
นิติกรชำนาญการพิเศษ ฝ่ายบริหารกฎหมาย
ผู้อำนวยการกองกฎหมาย

เรียน
ดำเนินการตามแผน

คณ

(นายอรรถวิวัฒน์ เสงี่ยมกุล)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมราชทัณฑ์

๑๑ มี.ค. ๒๕๖๑

สำเนาถูกต้อง

(นายสมยศ วงศ์กุล)

นิติกรชำนาญการ